

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 373/08-50

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 29. januára 2009 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Jána Lubyho v konaní o sťažnosti MUDr. G. B., B., zastúpenej advokátom Mgr. P. L., B., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. 14 Ps 10/2004, za účasti Okresného súdu Bratislava IV, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo MUDr. G. B. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. 14 Ps 10/2004 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Bratislava IV **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 14 Ps 10/2004 konal bez zbytočných prietáhov.

3. Okresný súd Bratislava IV **j e p o v i n n ý** uhradiť MUDr. G. B. trovy konania v sume 223,46 € [slovom dvestodvadsaťtri eur a štyridsaťšesť centov (6 732 Sk)] na účet jej právneho zástupcu Mgr. P. L., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. IV. ÚS 373/08 z 20. novembra 2008 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť MUDr. G. B. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava IV (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 14 Ps 10/2004 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka podala 16. septembra 2004 okresnému súdu návrh na „*zbavenie, resp. obmedzenie spôsobilosti na právne úkony jej syna*“.

Sťažovateľka uviedla, že ku dňu podania sťažnosti ústavnému súdu nebolo konanie vo veci právoplatne skončené.

V sťažnosti sa sťažovateľka okrem toho, aby ústavný súd podľa čl. 127 ústavy rozhodol, že postupom okresného súdu bolo porušené jej základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, domáhala aj toho, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať v označenom konaní bez zbytočných prietáhov a priznal jej finančné zadosťučinenie v sume 900 000 Sk, ako aj úhradu trov konania.

Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. Spr. 3430/08 doručeným ústavnému súdu 3. októbra 2008, v ktorom sa okrem iného uvádza:

„Sťažovateľka ako navrhovateľka podaním zo dňa 16.9.2004 žiadala o pozbavenie a o obmedzenie spôsobilosti na právne úkony svojho syna Ing. I. K. Súd navrhovateľku vypočul na informatívnom výsluchu dňa 28.10.2004 za účelom zistenia aktuálneho pobytu odporcu - Ing. I. K. vo Š. Výzvou zo dňa 2.11.2004 súd navrhovateľku vyzval na doloženie aktuálnych lekárskeho vyšetrení o duševnom stave jej syna. Nakoľko súdu predložené aktuálne lekárske vyšetrenie, súd konanie zastavil. Krajský súd v Bratislave na odvolanie navrhovateľky, zrušil rozhodnutie prvostupňového súdu a vrátil mu vec na ďalšie konanie. Súd ďalej vo veci konal v intenciách rozhodnutia Krajského súdu v Bratislave.

Nakoľko sa jedná o právny styk s cudzinou, vyžaduje si to špeciálny právny režim /doručovanie, predvolanie, preklady/. Účastník - odporca sa dlhodobo zdržiava vo Š., kde žije a pracuje. Odporca sa na predvolania nedostavuje, t.č. už na ne ani nereaguje. Odvolal sa len proti uzneseniu, ktorým mu tunajší súd ustanovil opatrovníčku na konanie. Krajský súd v Bratislave uznesenie prvostupňového súdu o ustanovení opatrovníčky potvrdil. Vzhľadom na neúčast' odporcu na pojednávaniach, zákonná sudkyňa požiadala o vypočutie odporcu príslušným súdom vo Š. Žiadosť o vykonanie dôkazu bola doručená dňa 9.5.2008 ústrednému orgánu vo Š. Okresnému súdu Bratislava IV bola dňa 27.8.2008 doručená z Civilného súdu mesta B. odpoveď, ktorou súd oznamuje, že pán Igor K. na predvolanie neprišiel a nemajú žiadne možnosti ho predviesť.

Z prehľadu vykonaných úkonov súdom v priloženom spise sp. zn. 14 Ps 10/04, je zrejmé, že zákonný sudca vo veci priebežne koná, napriek tomu v konaní sú prietahy.

Prieťahy sú objektívneho charakteru, spôsobené najmä tým, že súd zabezpečuje dôkazy cestou dožiadaného súdu vo Š.“

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie okresný súd doplnil svoje vyjadrenie podaním doručeným ústavnému súdu 8. decembra 2008, v ktorom okrem prehľadu procesných úkonov uviedol:

„Z horeuvedeného prehľadu vykonaných procesných úkonov Okresným súdom Bratislava IV v konaní, konštatujem, že vo veci nie sú prieťahy subjektívneho charakteru. Zákonná sudkyňa vo veci koná priebežne, ale napriek snahe o zabezpečenie dôkazov cestou dožiadaného súdu vo Š., nie je možné tieto dôkazy zabezpečiť. Navrhovateľkou predložené dôkazy /lekárske správy/ nie sú aktuálne a Ing. I. K. nespupracuje s tunajším súdom ani so súdom v B. Na žiadosť Okresného súdu Bratislava IV o právnu pomoc, Z. listom z 20.8.2008 oznámil, že I. K. sa na ich predvolanie nedostavil a nemajú žiaden právny základ, aby mohli účastníka nechať predviesť a nevidia žiadnu inú možnosť zistiť jeho sociálno-ekonomickú situáciu. Z uvedeného dôvodu žiadosť tunajšieho súdu nemohli kladne vybaviť.

V konaní vznikajú prieťahy objektívneho charakteru, ktoré sú spôsobené hlavne tým, že účastník konania sa dlhodobo zdržuje v cudzine a nereaguje na doručené predvolania na pojednávania ani na iné jemu doručené písomnosti.“

Na uvedené doplnenie podania okresného súdu reagovala sťažovateľka vyjadrením doručeným ústavnému súdu 15. januára 2009, v ktorom okrem iného uviedla:

„S vyjadrením predsedníčky Okresného súdu Bratislava IV, že v občianskom súdnom konaní vedenom na Okresnom súde Bratislava IV pod spisovou značkou 14 Ps 10/2004 vznikajú len prieťahy objektívneho, a nie subjektívneho charakteru nesúhlasíme a považujeme ho za pokus preniesť zodpovednosť za dĺžku súdneho konania na š. súd Z. a účastníka konania I. K.

Vo vyššie uvedenom súdnom konaní sa nejedná o nečinnosť zákonnej sudkyne, ale o to, že jej postup a úkony boli neefektívne a rozhodnutia nesprávne, čoho dôsledkom je to, že ani za štyri roky a tri mesiace súd vo veci nerozhodol. Dôsledkom je tiež neliečenie choroby I. K. a s tým spojené prehĺbenie sa jeho choroby. Nesprávnymi rozhodnutiami

a neefektívnym postupom zákonnej sudkyne preto dochádza k priet'ahom subjektívneho a nie objektívneho charakteru.

Zákonná sudkyňa najmä nevyužila jej zákonné možnosti na zabezpečenie prítomnosti I. K. na pojednávaní. Pokiaľ ide tvrdenie, že lekárske správy o zdravotnom stave I. K. nie sú aktuálne, súdny znalec sa vo svojom znaleckom posudku jednoznačne vyjadril, že podklady pre jeho závery sú dostatočné, a že sa môže k veci zodpovedne vyjadriť aj bez priameho vyšetrenia I. K. Iné znalecké dokazovanie uskutočnené nebolo.“

Dňa 16. januára 2009 bolo ústavnému súdu doručené podanie sťažovateľky označené ako „*Doplnenie sťažnosti...*“, v ktorom okrem oznámenia, že na pojednávaní uskutočnenom 13. januára 2009 bol vyhlásený rozsudok, uviedla vlastné hodnotenie niektorých aspektov doterajšieho priebehu konania.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Z obsahu sťažnosti a zo súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 14 Ps 10/2004 ústavný súd zistil tento priebeh a stav konania:

- 16. septembra 2004 bol okresnému súdu doručený návrh, ktorým sa sťažovateľka domáha pozbavenia, eventuálne obmedzenia spôsobilosti na právne úkony svojho syna v dôsledku duševnej choroby, ktorou je postihnutý,
- 28. októbra 2004 sa na okresnom súde uskutočnil informatívny výsluch sťažovateľky,
- prípisom z 2. novembra 2004 okresný súd vyzval sťažovateľku, aby v lehote 15 dní predložila aktuálne výsledky lekárskeho vyšetrenia jej syna,
- 19. novembra 2004 sťažovateľka predložila okresnému súdu „*kópiu posledného lekárskeho vyšetrenia o duševnom stave*“ svojho syna,

- okresný súd uznesením z 26. novembra 2004 konanie vo veci zastavil z dôvodu „*nepredloženia aktuálneho lekárskeho vyšetrenia o súčasnom zdravotnom stave*“ syna sťažovateľky,
- v odvolaní doručenom okresnému súdu 15. decembra 2004 sťažovateľka navrhla Krajskému súdu v Bratislave (ďalej len „*krajský súd*“), aby uznesenie okresného súdu o zastavení konania z 26. novembra 2004 zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie,
- 21. decembra 2004 bol spis okresného súdu s odvolaním predložený na rozhodnutie krajskému súdu,
- krajský súd uznesením sp. zn. 11 CoP 473/04 z 11. januára 2005 zrušil uznesenie okresného súdu o zastavení konania z 26. novembra 2004 a vec mu vrátil na ďalšie konanie,
- podaním z 15. februára 2005 okresný súd vyzval sťažovateľku, aby v lehote 15 dní „*doplnila návrhy na dokazovanie v intenciách uznesenia krajského súdu a aby oznámila meno a presnú adresu osoby, ktorá má byť ustanovená za opatrovníka*“ jej syna,
- podaním doručeným okresnému súdu 2. marca 2005 sťažovateľka oznámila adresu posledného pobytu svojho syna vo Š. a navrhla ustanoviť za jeho opatrovníka pracovníka okresného súdu, ďalej navrhla vo veci nariadiť znalecké dokazovanie v súvislosti s pozbavením, resp. obmedzením spôsobilosti svojho syna na právne úkony,
- uznesením z 26. apríla 2005 okresný súd ustanovil za opatrovníčku syna sťažovateľky pracovníčku okresného súdu,
- podaním doručeným okresnému súdu 24. mája 2005 sa syn sťažovateľky odvolal proti uzneseniu okresného súdu z 26. apríla 2005 o ustanovení opatrovníka,
- pojednávanie uskutočnené 31. mája 2005 okresný súd z dôvodu neúčasti syna sťažovateľky, ktorý mal doručenie predvolania vykázané, odročil na neurčito s tým, že menovaného vyzve na doplnenie jeho odvolania proti uzneseniu, ktorým mu bola ustanovená opatrovníčka; toto uznesenie okresný súd vypracoval 6. júna 2005 a syn sťažovateľky ho prevzal 14. júna 2005,
- 27. júna 2005 bolo okresnému súdu doručené doplnenie odvolania syna sťažovateľky,
- 30. júna 2005 bol krajskému súdu predložený spis okresného súdu na rozhodnutie o odvolaní proti uzneseniu o ustanovení opatrovníka,

- krajský súd uznesením z 30. novembra 2005 potvrdil uznesenie okresného súdu z 26. apríla 2005 o ustanovení opatrovníka pre syna sťažovateľky v konaní o pozbavení jeho spôsobilosti na právne úkony,

- 27. decembra 2005 okresný súd nariadil termín pojednávania na 7. február 2006, na tomto pojednávaní bola vypočutá sťažovateľka a pojednávanie bolo odročené na 16. marec 2006,

- pojednávania nariadené na 16. marec 2006 a následne na 30. marec 2006 sa neuskutočnili pre ospravedlnenie predvolaného súdneho znalca z odboru psychiatrie,

- 27. marca 2006 okresný súd nariadil termín pojednávania na 27. apríl 2006, z ktorého sa súdny znalec opätovne písomne vopred ospravedlnil, toto pojednávanie bolo odročené na neurčito s tým, že ako svedok bude vypočutý MUDr. N. dožiadaným Okresným súdom Banská Bystrica, pričom okresný súd vyžiada aj posudok z Psychiatrickej kliniky Fakultnej nemocnice v Bratislave „*ohľadom zdravotného stavu syna sťažovateľky*“,

- 2. mája 2006 okresný súd požiadal Okresný súd Banská Bystrica, aby vypočul svedka MUDr. N.,

- 6. júna 2006 bola okresnému súdu doručená zápisnica Okresného súdu Banská Bystrica o uskutočnenom výsluchu svedka primára psychiatrického oddelenia Fakultnej nemocnice v Banskej Bystrici MUDr. N.,

- pojednávanie uskutočnené 18. júla 2006 sa konalo bez účasti syna sťažovateľky a bolo odročené na 28. september 2006 s tým, že okresný súd „*bude urgovať správu z Ružinovskej nemocnice*“,

- na pojednávaní uskutočnenom 28. septembra 2006 bez účasti syna sťažovateľky okresný súd oboznámil s doručeným stanoviskom znalca z odboru neurológie, ako aj s písomnou lekárskou správou o zdravotnom stave syna sťažovateľky vypracovanou prednostom Psychiatrickej kliniky Fakultnej nemocnice s poliklinikou Bratislava...; toto pojednávanie okresný súd odročil na neurčito s tým, že právnemu zástupcovi sťažovateľky uložil, aby predložil „*v 3 rovnopisoch vyšpecifikovaný petit návrhu v časti obmedzenia spôsobilosti na právne úkony odporcu (v konaní pred ústavným súdom syn sťažovateľky, pozn.)*“,

- 16. októbra 2006 bola okresnému súdu predložená špecifikácia návrhu sťažovateľky, v ktorej žiada okresný súd o pozbavenie spôsobilosti svojho syna na právne úkony v celom rozsahu,

- okresný súd uznesením z 19. októbra 2006 ustanovil súdneho znalca z odvetvia psychiatrie, aby vypracoval a predložil znalecký posudok v lehote dvoch mesiacov od doručenia uznesenia,

- 19. októbra 2006 okresný súd vypracoval „*žiadost' o vykonanie dôkazu v cudzine v občianskych a obchodných veciach*“, v ktorej požiadal „*príslušný súd vo Š.*“ o doručenie pracovného posudku a správy o povesti syna sťažovateľky pôsobiaceho vo Š.,

- okresný súd uznesením z 9. januára 2007 ustanovil tlmočnicu z nemeckého jazyka, aby preložila „*písomné podanie š. súdu z 19. 12. 2006*“,

- 11. januára 2007 bol okresnému súdu doručený znalecký posudok vypracovaný ustanoveným súdnym znalcom z odvetvia psychiatrie a uznesením zo 17. januára 2007 bola zaň znalcovi priznaná odmena,

- 18. januára 2007 okresný súd doručoval znalecký posudok účastníkom konania s výzvou, aby sa k nemu do 15 dní písomne vyjadrili,

- 29. januára 2007 súdna tlmočnica predložila úradný preklad písomného vyjadrenia dožiadaného súdu v B., Š. (ďalej aj „dožiadaný súd v B.“), z 19. decembra 2006, z ktorého vyplynulo, že dožiadaný súd nemá možnosť podľa relevantného práva platného vo Š. žiadosti okresného súdu vyhovieť,

- 26. februára 2007 okresný súd nariadil pojednávanie na 5. apríl 2007, ktoré sa uskutočnilo v neprítomnosti syna sťažovateľky a na ktorom okresný súd po vypočutí súdneho znalca z odvetvia psychiatrie vyhlásil rozsudok, ktorým podaný návrh vo veci zamietol,

- 14. mája 2007 bolo okresnému súdu doručené odvolanie sťažovateľky proti rozsudku okresného súdu z 5. apríla 2007 o zamietnutí jej návrhu; 18. mája 2007 bolo okresnému súdu právnym zástupcom sťažovateľky doručené podanie, v ktorom boli uvedené dôvody odvolania podaného už vopred sťažovateľkou,

- 4. júna 2007 okresný súd predložil súdny spis spolu s odvolaním na rozhodnutie krajskému súdu,

- 20. júna 2007 bolo krajskému súdu doručené vyjadrenie opatrovníčky syna sťažovateľky, ktorá navrhla, aby rozsudok okresného súdu z 5. apríla 2007 potvrdil,
- 17. júla 2007 bolo krajskému súdu doručené „*doplnenie ku odvolaniu*“ vypracované sťažovateľkou,
- 8. augusta 2007 krajský súd nariadil pojednávanie na 10. október 2007 s tým, že synovi sťažovateľky bola spolu s predvolaním na pojednávanie zaslaná aj kópia odvolania podaného sťažovateľkou s možnosťou písomného vyjadrenia k nemu v lehote 10 dní,
- pojednávanie nariadené krajským súdom na 10. október 2007 sa neuskutočnilo z dôvodu neúčasti syna sťažovateľky a jeho opatrovníčky, krajský súd pojednávanie odročil na neurčito,
- krajský súd uznesením sp. zn. 2 Co 267/07 z 13. novembra 2007 odvolaním napadnutý rozsudok okresného súdu zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie; predmetné uznesenie krajského súdu bolo doručené okresnému súdu 10. januára 2008,
- podaním z 26. novembra 2007 sťažovateľka požiadala predsedníčku okresného súdu „*o zmenu sudkyne v uvedenom konaní pre zaujatosť*“,
- 16. januára 2008 okresný súd nariadil pojednávanie na 6. marec 2008 a súčasne doručoval účastníkom konania rovnopisy uznesenia krajského súdu z 13. novembra 2007,
- prípisom zo 16. januára 2008 zákonná sudkyňa oznámila sťažovateľke, že „*v zmysle § 16 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku Vás upovedomujem, že na Vašu námietku neprihliadam a ani vec nadriadenému súdu nepredkladám z dôvodu, že Vaša námietka sa týka okolností, ktoré spočívajú v postupe sudcu v konaní (15a ods. 5 O. s. p.)*“,
- pojednávanie uskutočnené 6. marca 2008 bez účasti syna sťažovateľky, na ktorom boli vypočutí sťažovateľka, otec syna sťažovateľky a jeho brat, okresný súd odročil na neurčito s tým, že „*dá vypočúť odporcu dožiadaným súdom vo Š., urobí dotaz na jeho zamestnávateľa a najmä si vyžiada správu, ako sa správa v každodennom živote a na jeho osobné a majetkové pomery*“,
- 13. marca 2008 okresný súd vypracoval „*Žiadosť o vykonanie dôkazu v cudzine v občianskych a obchodných veciach*“, v ktorej požiadal príslušný súd vo Š. o vypočutie syna sťažovateľky na otázky, ktoré tvoria prílohu žiadosti, a súčasne vyžiadal aj pracovné hodnotenie od jeho zamestnávateľa,

- 9. júna 2008 okresný súd vyzval sťažovateľku, aby v lehote 15 dní písomne oznámila, kto ju zastupuje v predmetnom konaní,
- okresný súd prípisom z 8. júla 2008 oznámil sťažovateľke, že v žiadosti o vypočutie syna sťažovateľky dožiadaným súdom v B. okresný súd súhlasil s prítomnosťou jej právneho zástupcu a opatrovníka syna sťažovateľky,
- 27. augusta 2008 bolo okresnému súdu doručená toto vyjadrenie dožiadaného Civilného súdu v B.: *„So zdvorilým odvolaním na Vašu žiadosť o právnu pomoc zo dňa 13. 3. 2008 Vám musíme zdeliť, že pán I. K. na naše predvolanie neprišiel. Preto, že my nemáme žiadne zásadné podklady, aby jedna strana mohla vynútiť predvedenie, a my tiež nevidíme žiadnu možnosť vypátrať sociálnoekonomickú situáciu pána K., vidíme ako nevykonateľné (neakceptovateľné), nás opakovane nútiť o Vašu právnu pomoc.“*
- ostatným úkonom v predmetnom konaní bolo vyhlásenie rozsudku na pojednávaní uskutočnenom 13. januára 2009.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov.

Sťažovateľka zároveň namietala aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čo platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety OSP, podľa ktorej len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická

zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že rozhodovanie o návrhoch na obmedzenie alebo pozbavenie spôsobilosti na právne úkony tvorí bežnú súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov a nemožno ho po právnej stránke hodnotiť ako zložité.

Vzhľadom na obligatórnu nutnosť vypočutia znalca, resp. nariadenie inej formy znaleckého dokazovania, berúc do úvahy zodpovednosť za dôsledky rozhodnutia pre status syna sťažovateľky, taktiež skutočnosť, že ide o právny vzťah, kde bolo treba využiť právny styk s cudzinou a zabezpečovanie prekladov listín do a z n. jazyka, je potrebné pripustiť určitú mieru skutkovej zložitosti prerokúvanej veci. Napriek uvedenému ústavný súd pri hodnotení skutkovej zložitosti napadnutého konania dospel k záveru, že pri sústredenejšom postupe bolo možné vo veci konať bez zbytočných prietáhov a efektívnejšie.

2. Správanie sťažovateľky ako účastníčky súdneho konania je druhým kritériom pri rozhodovaní, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu v sťažnosti označených práv.

Ústavný súd nielenže nezistil skutočnosti, ktoré by v súvislosti s doterajšou dĺžkou preskúmaného konania bolo treba pripísať na ťarchu sťažovateľky, ale naopak, jej správanie hodnotí ako aktívne.

3. Napokon ústavný súd hodnotil postup okresného súdu z hľadiska existencie zbytočných prietáhov v napadnutom konaní.

Ústavný súd sa stotožnil s časťou vyjadrenia okresného súdu k sťažnosti, v ktorej poukazuje na spomalenie priebehu konania v súvislosti so špeciálnym režimom doručovania písomností do cudziny, pretože syn sťažovateľky sa dlhodobo zdržiava a pracuje vo Š., a ďalej aj s tou časťou, keď okresný súd konštatuje, že prietahy v konaní sú spôsobené aj v dôsledku toho, „že súd zabezpečuje dôkazy cestou dožiadaného súdu vo Š.“.

Ústavný súd sa zhoduje s okresným súdom aj v konštatovaní, že vo veci sa priebežne koná, no „napriek tomu v konaní sú prietahy“.

Ústavný súd z predloženého súvisiaceho spisu zistil, že postup okresného súdu v napadnutom konaní bol poznačený nesústreďenosťou a nedostatočnou efektívnosťou. Okresný súd uznesením z 26. novembra 2004 konanie vo veci zastavil z dôvodu „nepreloženia aktuálneho lekárskeho vyšetrenia o súčasnom stave“ syna sťažovateľky, pričom uvedené uznesenie po podaní odvolania sťažovateľkou krajský súd uznesením sp. zn. 11 CoP 473/04 z 11. januára 2005 zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie, keď v odôvodnení rozhodnutia okrem iného konštatoval:

«Z predložených písomných materiálov je zrejmé, že syn navrhovateľky bol naposledy v lekárskej starostlivosti na Slovensku v r. 2000, kedy bol v relatívne stabilizovanom stave prepustený do ambulantnej starostlivosti. Podľa vyjadrenia navrhovateľky jej syn vo Š. žije už 12 rokov. Od posledného preliečenia prestal užívať lieky, ktoré jeho zdravotný stav stabilizovali a pri posledných stretnutiach s ním zistila, že jeho zdravotný stav sa zhoršuje. V minulosti sa na plánované kontrolné vyšetrenia nedostavil, z toho dôvodu nemohla navrhovateľka doložiť aktuálne lekárske správy. Podľa oznámenia ošetrojúcej lekárky Dr. med. Anne W., Msc., syn navrhovateľky prestal s ňou komunikovať, na jej predvolania nereaguje. Z uvedených dôvodov, vzhľadom na závažnú diagnózu, ktorá bola v minulosti u syna navrhovateľky zistená, dá sa predpokladať, že jeho liečba by nemala byť prerušená, aby sa jeho zdravotný stav nezhoršoval. Podľa vyjadrení odborného „Intervencia vo včasnom štádiu sa označuje ako kľúčová z hľadiska spomalenia progresie ochorenia a udržania dobrej úrovne fungovania a kvality života“.

Odvolací súd dospel k záveru, že za daného skutkového stavu súd prvého stupňa nepostupoval správne, keď konanie zastavil z toho dôvodu, že nebola doložená aktuálna lekárska správa. Bude úlohou súdu prvého stupňa, aby v záujme vyšetřovaného, t. j. syna navrhovateľky vo veci ďalej konal a zistil zákonnými spôsobmi či je potrebné, aby bolo návrhu navrhovateľky vyhovené a v akom rozsahu.»

Ďalšie pochybenie okresného súdu v napadnutom konaní, ktoré svedčí o jeho nesústreďenom a málo efektívnom postupe vidí ústavný súd v tom, že aj meritórny rozsudok

okresného súdu sp. zn. 14 Ps 10/2004 z 5. apríla 2007, ktorým návrh zamietol, krajský súd uznesením sp. zn. 2 Co 267/07 z 13. novembra 2007 zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. V odôvodnení rozhodnutia okrem iného uviedol:

„Z vykonaného dokazovania v konaní o zbavenie alebo obmedzenie spôsobilosti na právne úkony je najdôležitejším dôkazom znalecký posudok, ale nie je dôkazom jediným a ani dôkazom, ktorý by mohol nahradiť nedostatky v skutkových zisteniach.

Podľa § 115 ods. 1 O. s. p. na pojednávanie je súd povinný predvolať účastníkov a teda aj vyšetrovaného a podľa § 187 ods. 2 O. s. p. od výsluchu vyšetrovaného môže súd upustiť, ak tento výsluch súd nemôže vykonať vôbec alebo bez ujmy na zdravotnom stave vyšetrovaného. Súd prvého stupňa vyšetrovaného vypočul, pričom znalec neodporučil, aby súd upustil od jeho výsluchu a z obsahu spisu nevyplýva, že by výsluch nebol možný. Súd predvolal vyšetrovaného na pojednávanie viackrát, tento sa však nedostavil, svoju neprítomnosť neospravedlnil z dôležitého dôvodu, ale súd nevyužil možnosť zabezpečiť jeho účasť v súlade s § 53 O. s. p. uložením pokuty, keď hrubo sťažoval postup konania tým, že sa neustanovil na súd. Okrem výsluchu vyšetrovaného bolo potrebné zistiť jeho osobné a majetkové pomery, najmä či je schopný spravovať svoj majetok a veci s tým súvisiace, ako hospodári s finančnými prostriedkami, zistiť informácie o jeho správaní, ako sa správa v rôznych životných situáciách, vypočuť osoby, ktoré môžu podať informácie o správaní a jeho prejavoch, zistiť jeho správanie dotazom u zamestnávateľa a najmä ako sa správa v každodennom živote. Navrhovateľka v konaní navrhla vypočuť za tým účelom aj mladšieho syna J. K., brata vyšetrovaného a podporučiaka G. z OOPZ..., aby sa vyjadril, akým spôsobom overoval, či vyšetrovaný žije a teda môže podať informáciu o spôsobe jeho komunikácie s vyšetrovaným, prípadne ďalších svedkov, ktorých môže navrhnúť aj navrhovateľka.

Znalec v znaleckom posudku zodpovedal otázky, ktoré mu súd uložil a to či vyšetrovaný trpel a či teraz trpí duševnou poruchou a či jeho duševná porucha naďalej pretrváva. Zo záveru znaleckého posudku vyplýva, že v prípade neposkytnutia liečenia u vyšetrovaného je chorobne paralyzovaná úsudková schopnosť, ktorá mu zamedzuje adekvátne vykonávať sociálne aktivity, vykonávať právne úkony ako i zabezpečovať si samoobslužnú starostlivosť. Sám nie je schopný v súčasnosti nastúpiť adekvátnu liečebnú starostlivosť a ani vykonávať starostlivosť osobnú a toto je možné docieľiť iba zastupujúcou

osobou. Pokiaľ mal súd zato, že znalec dostatočne nesplnil a nezodpovedal úlohy, ktoré boli uložené uznesením súdu zo dňa 19. októbra 2006, bolo možné žiadať doplniť znalecký posudok a uložil otázky tak, aby znalec dostatočne a nepochybné zodpovedal skutočnosti dôležité pre rozhodnutie súdu v danej veci a nie je možné bez uvedeného zistenia konštatovať, že súd nemôže prijať záver ani o pravdivosti ani o nepravdivosti tvrdení navrhovateľky.

Pokiaľ sa súdu doteraz nepodarilo zabezpečiť účasť vyšetrowaného na pojednávaní a podľa názoru znalca by nebolo vhodné vyšetrowaného vypočuť, čo však doteraz nebolo preukázané, bolo potrebné vychádzať aj z písomných vyjadrení vyšetrowaného, ktoré sú založené v spise a ktorými sa zaoberal aj znalec a z jeho vyjadrenia vyplýva, že písomné vyjadrenie vyšetrowaného je nápadne odlišné od reality, obsahovo nesleduje kontext veci, jeho argumentácie mali neadekvátnu obsahovú stránku, boli vyjadrením obsahových porúch myslenia t. j. v tomto prípade paranoidnou bludnou produkciou a vyskytovali sa sekvencie iných chorobných zážitkov z minulosti, nakoľko paranoidnou schizofróniou trpí viac ako 10 rokov.

Záver súdu prvého stupňa nevyplýva z doteraz vykonaného dokazovania a preto bude potrebné najskôr zistiť skutočnosti dôležité pre rozhodnutie vo veci a až potom bude úlohou znalca, aby konfrontoval výsledky odborného vyšetrenia s ostatnými výsledkami vykonaného dokazovania, aby na základe toho súd bezpečne posúdil, do akej miery prejavy duševnej poruchy vyšetrowaného vyžadujú zbavenie alebo obmedzenie spôsobilosti na právne úkony.“

Ústavný súd prisvedčil krajskému súdu, aj pokiaľ ide o názor uvedený v odôvodnení uznesenia sp. zn. 2 Co 267/07 z 13. novembra 2007, ktorým zrušil meritórny rozsudok okresného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie, podľa ktorého okresný súd dôsledne nevyužil všetky prostriedky na zabezpečenie účasti syna sťažovateľky na pojednávaniach v zmysle § 53 OSP, no súčasne poukazuje na to, že vzhľadom na charakter konania a konkrétne okolnosti daného prípadu (pobyt syna sťažovateľky v zahraničí) je takýto postup do značnej miery limitovaný.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 14 Ps 10/2004 došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva s'ťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

IV.

Pretože ústavný súd zistil porušenie základného práva s'ťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru okresným súdom, prikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných priet'ahov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza s'ťažovateľka domáhajúca sa rozhodnutia súdu vo svojej veci, a to aj s prihliadnutím na to, že namietané konanie nebolo v čase vydania tohto nálezu právoplatne skončené.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa s'ťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť s'ťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

S'ťažovateľka žiadala aj o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 900 000 Sk z dôvodov uvedených vo svojej s'ťažnosti. Poukázala na to, že vo veci sa koná už takmer štyri roky a jej právna neistota, ale najmä silné obavy o zdravie a život syna neustále pretrvávajú a silne ju traumatizujú. Ďalej uviedla, že *„neustále hľadá spôsoby, ako*

legálnym spôsobom dostať svojho syna pred odborníka z psychiatrie a prinútiť ho k liečbe, nakoľko v súdny systém SR, prostredníctvom ktorého nevie zabezpečiť ochranu zdravia svojho syna, prestáva veriť“.

Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen deklarovanie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade neprichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Z hľadiska argumentácie sťažovateľky je na dosiahnutie ňou sledovaného prvoradého cieľa, ktorý ju viedol k podaniu sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, podľa ústavného súdu postačujúce konštatovanie porušenie jej práv spolu s príkazom okresnému súdu konať v predmetnej veci bez zbytočných prietáhov.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku jej právneho zastúpenia v konaní vedenom ústavným súdom advokátom Mgr. P. L. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2007, ktorá bola 632,54 € (19 056 Sk).

Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to každý úkon po 105,42 € (3 176 Sk), t. j. spolu 210,85 € (6 352 Sk), čo spolu s režijným paušálom 2 x 6,31 € (190 Sk) (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 223,46 € (6 732 Sk).

Podanie právneho zástupcu doručené ústavnému súdu 15. januára 2009 nevyhodnotil ústavný súd vzhľadom na jeho obsah (absencia ústavnoprávneho aspektu) ako podanie relevantné na rozhodnutie vo veci samej, a preto odmenu zaň nepriznal.

Priznanú úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, nadobudne toto rozhodnutie právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. januára 2009